
alimara

REVISTA DE TREBALL SOCIAL
NÚMERO 44 / SEGONA ÈPOCA / DESEMBRE DE 1999

**Consell Insular
de Mallorca**

alimara

Núm. 44

Segona època, desembre de 1999

Edita: Consell Insular de Mallorca
Redacció: Servei d'Acció Social i Sanitat
General Riera, 67
07010 Palma
Tel.: 971 76 07 62
Fax: 971 76 19 52

Portada: Kirstine Kammerer
Maquetació
i impressió: Gràfiques Marín

Dipòsit Legal: PM - 128 - 1987

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

VERS UNA CONSELLERIA DE BENESTAR SOCIAL DE MALLORCA

Josefina Sintés Janer,
*Coordinadora política de l'Àrea de Benestar Social
del Consell de Mallorca*

Punt de partida. Consideracions prèvies

Voldria poder obviar el tòpic de referir-me al canvi polític que s'ha produït recentment a la nostra Comunitat, però crec que a hores d'ara són poques les seves repercussions en el món del treball social.

Un canvi polític comporta necessàriament, a més del canvi dels polítics, el canvi de les polítiques. Cent dies no han estat suficients per definir el nou model que volem impulsar des del Pacte de Progrés.

A la nostra Comunitat patim l'ambigüitat de competències en aquest camp, la duplicitat i a vegades la contrarietat, per no parlar de descoordinació, manca de planificació i poca rendibilitat del sistema de serveis socials.

El nou projecte de descentralització de la Comunitat Autònoma, atribuint les polítiques de benestar social als Consells Insulars, d'acord amb el que preveu l'article 39 de l'Estatut, ajudarà sens dubte a resoldre aquestes dificultats i a caminar cap a un nou model de política social.

A l'espera que el Parlament doni llum verda als corresponents canvis legals per a la creació de la Conselleria de Benestar Social de Mallorca, vull compartir amb els tècnics i professionals del camp social uns punts de reflexió sobre el projecte de la futura Conselleria.

Superat l'antic concepte de beneficència i qüestionada la concepció d'assistència social com a sistema de recursos dirigits a satisfer les mancances dels més necessitats, hem de fonamentar la política en aquesta àrea en els principis de justícia social i d'igualtat d'oportunitats per a tothom, defensant un model de benestar i cohesió social que a més de cobrir les necessitats bàsiques, promogui polítiques actives per millorar la qualitat de vida de tots els ciutadans.

La prevenció, o millor dit la promoció social, actua més sobre les causes que sobre el efectes i, per tant, ha de ser prioritària en l'actuació de la Conselleria, sense oblidar emperò que encara són moltes les persones que precisen d'una atenció social que promogui i activi el seu desenvolupament.

El territori com a protagonista

Ara bé, aquesta atenció social s'ha de produir en el marc natural on es configuren les relacions humanes: en el barri, en el municipi, fent realitat el principi de màxima proximitat al ciutadà.

A través d'un procés de descentralització i desconcentració de l'atenció social, hem d'aconseguir una major participació dels ciutadans en aquest camp i una actuació àgil, coordinada, eficaç i solidària. Hem de sumar esforços i recursos plantejant

accions integrades, des de l'urbanisme a la sanitat i l'educació, passant per actuacions de prevenció per potenciar el desenvolupament social del nostre poble.

Del que es tracta, en definitiva, és de normalitzar l'atenció social, eliminant el caràcter excepcional de moltes actuacions, evitant en la mesura del possible la distinció entre els serveis per al conjunt de la població i els serveis per a la gent amb problemes.

Ara bé, tots aquests criteris poden quedar sense contingut si no definim els agents i clients d'aquesta política de benestar social així com la forma i estil de dur-la a terme.

L'actuació social és una responsabilitat pública i, per tant, és fonamental clarificar el paper de l'Administració que a la nostra Illa ha de superar el disseny actual de tres poders diferents (autonòmic, insular, municipal) que provoquen situacions d'ambigüitat, duplicitat, confusió i manca de coordinació.

Com ja he dit abans, la descentralització de la Comunitat Autònoma que prepara el Pacte de Progrés evitarà duplicitats d'actuacions vers el ciutadans per part del Govern de les Illes Balears i el Consell de Mallorca, però el mateix haurà de fer el Consell Insular si no vol trepitjar l'àmbit d'actuació dels municipis.

Després del fracàs de les macropolítiques i de les estructures centralistes dels estats per resoldre els problemes socials, avui tothom està d'acord que els Ajuntaments han de tenir un paper molt actiu en aquest camp, partint de l'avantatge que suposa tenir un major coneixement dels problemes existents i, per tant, la possibilitat d'articular solucions des d'un àmbit de poder més proper a la realitat dels ciutadans.

Els ajuntaments, amb el suport i en coordinació amb la Conselleria de Benestar Social de Mallorca, seran els protagonistes de l'atenció social primària a cada un dels municipis, assumint també els serveis específics i especialitzats d'àmbit municipal d'acord amb les seves obligacions, necessitats i possibilitats. Establirem entre ambdues entitats pactes i compromisos que determinin els objectius comuns, els recursos a aportar i els resultats a obtenir per tal de donar resposta a les demandes i necessitats socials de cada territori.

Un model de gestió i producció de serveis

Si bé l'Administració, tal com he assenyalat, és la peça clau i és responsable d'impulsar i dur endavant les polítiques de benestar social, també he de dir que no és l'únic agent que intervé en aquests camp i no pot abordar la problemàtica social sense comptar amb la participació de la comunitat. O, millor dit, ha de superar el concepte de participació i assumir el de **CORRESPONSABILITAT** i **COPRODUCCIÓ** amb la iniciativa social, caminant cap a un tercer sistema de fer les coses que involucri la iniciativa pública i privada, en un projecte comú de serveis socials públics. I no entenc com a públics els serveis gestionats per funcionaris, sinó els que complint els requisits adients garanteixen l'atenció de totes les persones que els necessiten, independentment de qui els promogui o dugui a terme. No es tracta, en definitiva, de privatitzar serveis públics sinó de reconèixer com a públics molts de serveis que avui són gestionats per la iniciativa social.

Insistir en la necessitat d'aquesta corresponsabilitat i complementarietat de la societat i l'Administració en el camp social seria reiteratiu i paradoxal, i el que hem de fer és donar passes en aquest sentit, superant el sistema d'allò públic o allò privat i caminar junts cap al tercer sistema anunciat.

Un nou sistema on la iniciativa pública i social conflueixen en projectes comuns formant una xarxa de *partenariat* que determina objectius a assolir, recursos a aportar, defineix estàndards de qualitat i es corresponsabilitza amb els resultats.

La pèrdua aparent de protagonisme institucional es guanya en eficàcia social i amb el lideratge d'un model relacional on l'Administració i la societat civil coparticipen en la producció de la xarxa de serveis socials públics.

Línies i actuacions prioritàries

A l'hora de referir-me a les persones subjectes d'atenció social, m'agrada més el concepte de client que el d'usuari. I no, evidentment, per cap raó de tipus econòmic ni menys mercantilista. Crec que expressa millor el sentit de subjecte actiu i amb drets. En canvi, la paraula usuari té una connotació d'objecte.

Dit això, sense massa importància i tenint en compte els criteris al·ludits anteriorment d'universalitat, proximitat al ciutadà i normalitat, fent realitat la descentralització i desconcentració dels diferents serveis i comptant amb la corresponsabilitat de la iniciativa social, optem per una actuació àgil, eficaç i solidària en el treball amb els diferents sectors.

Menors i família

Davant les diferents problemàtiques que pot presentar un infant, som partidària de donar respostes en l'entorn normal de la comunitat. Crec que molts dels seus problemes es poden solucionar en el propi barri o poble on viuen, ajudant a les pròpies famílies o sensibilitzant els veïns perquè col·laborin acollint temporalment a ca seva els infants amb problemes familiars.

I quan no sigui possible resoldre el problema amb mesures normalitzades, l'infant haurà de passar a conviure en una llar de menors que es procurarà que sigui el més normalitzada possible, utilitzant els recursos propis del barri o poble on estigui ubicada i garantint la Conselleria la seva qualitat educativa.

Cal una política d'actuació integral en el camp de la infància i família que faciliti la planificació global de les actuacions a dur a terme a nivell general i contempli aquelles situacions que fan necessària una intervenció especial de la societat.

D'aquí sorgiran programes de suport a la família pròpia o acollidora tant a nivell econòmic com de suport tècnic a través d'educadors de carrer o familiars, o altres iniciatives psicopedagògiques, sociosanitàries, grups d'autoajuda, escola de pares, equips de tractament psicosocial, a més d'actuacions preventives orientades vers l'esport, l'esplai i l'ocupació.

Per altra banda i tenint en compte que per a molts d'infants la millor solució serà la seva adopció, ens marquem com objectiu prioritari, reestructurar, dotar convenientment i organitzar l'actual Servei d'Adopcions per tal de reduir les llistes d'espera per obtenir els certificats d'adoneïtat, mitjançant una gestió àgil i transparent, amb controls de qualitat i exercint la funció reguladora i d'inspecció de les agències d'adopció internacional. Assumirem directament la reestructuració i posterior gestió del centre de primera acollida, d'observació i diagnòstic per tal d'aproximar i facilitar la tasca avaluativa a l'equip multidisciplinari de recepció i valoració de la pròpia Conselleria.

També mantindrem i reforçarem l'actual oferta de llars i residències amb corresponsabilitat amb la iniciativa social, potenciant la descentralització dels recursos i estimulants nous projectes. Pensam, entre d'altres, en programes d'atenció

residencial per a joves amb problemes de conducta, centres de socialització o sociosanitaris per a menors amb problemes de salut mental i altres programes per a joves amb problemes de toxicomanies.

Persones majors

L'envelliment com a fet natural no té per què constituir un fenomen traumàtic i que afecti les relacions de les persones majors amb el seus familiars, els veïns o la societat en general.

És en aquest sector on es fa urgent establir a la nostra Illa un espai sociosanitari que actuï des de l'àmbit de l'atenció primària de salut i serveis socials, fins al nivell més especialitzat hospitalari i residencial.

Igualment, és imprescindible arribar a un acord interinstitucional per reorganitzar el treball de l'Administració en aquests camp. Haurem d'arribar a un compromís entre les forces polítiques del Pacte de Progrés si no volem perllongar la situació actual.

Des d'una perspectiva de benestar hem d'atendre aquest col·lectiu en tres sentits: potenciant i possibilitant la permanència del major en el seu domicili o, com a mínim, en el seu entorn, fent realitat el dret d'envellir a casa garantint des dels serveis socials i de salut d'atenció primària la prestació dels serveis bàsics.

Això suposarà la coordinació de recursos per tal d'assegurar un sistema de protecció sociosanitària que doni resposta a l'augment de malalties i incapacitats pròpies de l'envelliment, fins a les condicions adequades de l'habitatge i l'alimentació.

Així mateix, no podem oblidar altres necessitats que fan referència al seu àmbit d'autonomia personal i que afavoreixen la seva integració familiar, així com la seva participació social. Hem de potenciar el voluntariat i l'associacionisme, estimular la relació intergeneracional i fomentar programes d'animació sociocultural. Ara bé, per tal de no marejar els nostres majors amb l'afany de protagonisme institucional i rendibilitzar recursos, convé evitar la duplicitat d'iniciatives en aquest sentit.

Per altra banda i per a les persones que ho requereixin, hem de millorar la xarxa de centres de dia i augmentar i coordinar el nombre de places residencials tot instaurant un sistema únic de gestió.

Ara bé, aquests centres gerontològics no han de potenciar que els nostres majors visquin al marge de la societat, sinó més bé han d'oferir una atenció integral i uns veritables serveis sociosanitaris, a més d'activitats socioculturals i rehabilitadores obertes als majors de l'entorn.

Aquests centres han de potenciar també les estades temporals i les estades diürnes, així com menjadors de dia i s'han d'articular amb el circuit sociosanitari d'atenció primària.

Igualment, han de disposar d'unitats psicogeriaètriques per atendre les persones depenents com els malalts d'Alzheimer i altres demències. I, evidentment, haurem de promoure programes de suport per a les famílies amb majors a casa seva i programes de formació per a les persones que els cuiden.

Finalment, no podem deixar de banda la protecció jurídica dels majors en situació de desemparament o incapacitat, així com d'aquells que puguin ser objecte de maltractaments. Des de la Conselleria proposarem millorar el procediment actual per a la incapacitació i tutela de majors, establint un procediment àgil entre el Ministeri Fiscal i els serveis socials, i promourem una fundació tutelar que es farà càrrec d'aquestes situacions.

Persones amb discapacitat

La polèmica suscitada darrerament per la tergiversació d'unes declaracions que vaig fer a un diari local, em permet referir-me a aquest col·lectiu amb una especial sensibilitat.

Des de la Conselleria no es vol tancar res sinó obrir noves possibilitats per tal de construir un model d'atenció a les persones amb discapacitat que, efectivament, garanteixi l'accés de l'oferta de serveis i prestacions a tot el col·lectiu afectat, amb criteris de responsabilitat pública amb la provisió de determinats serveis, de gestió de qualitat, de control de l'oferta, de seguiment de la producció, d'anàlisi de la demanda, sempre sota els principis inspiradors de globalitat, igualtat d'oportunitats, integració i normalització.

I per fer tot això no podem obviar la responsabilitat d'atendre tot el col·lectiu de persones discapacitades i de fer-ho comptant amb la participació de tota la societat civil que inclou la iniciativa social a més de l'Administració.

En aquest sentit, la reforma del centre CIPRES s'ha d'emmarcar en aquesta visió d'atenció als discapacitats que vol ser més àmplia i exhaustiva, més integradora i més normalitzadora.

Fins ara l'actuació del Consell en aquest camp no ha anat gaire més enllà de l'oferta pròpia de CIPRES, essent clarament deficitària si tenim en compte el conjunt de la població discapacitada.

En conseqüència, davant la pròxima atribució actual de competències en aquest camp ens hem replantejat l'oferta. Crearem un servei d'atenció a les persones amb discapacitats per tal de poder treballar amb el conjunt de la població afectada, tant física com psíquica i sensorial, aprofitant l'estructura ocupacional i residencial de la iniciativa social a través d'un model de coproducció i així incrementar quantitativament i qualitativa el nombre de serveis i places disponibles.

Reforçarem tots els projectes que ajudin a la normalització i integració social d'aquest sector potenciant la formació ocupacional, la inserció laboral i l'accessibilitat i eliminació de barreres arquitectòniques, un centre de respir i vivendes tutelades.

En definitiva, pretenem recuperar la responsabilitat pública en aquest camp amb l'ordenació del sector, la reglamentació i control de qualitat, anant més enllà de la política de subvencions vers una política de corresponsabilitat i cofinançament.

Persones amb drogodependències

A l'hora d'afrontar aquest repte que encara tenim pendent de resoldre, del que es tracta també es de sumar esforços enfront d'aquesta problemàtica per tal d'anar cap un sistema global de prevenció i d'atenció que contempli instruments de lluita contra el narcotràfic, campanyes d'informació de caràcter general per a tota la població, programes integrats en el sistema educatiu, recursos d'assistència especialitzada i programes de reinserció per a la posterior integració dels afectats. En aquest sentit estan treballant els equips actuals de tractament i prevenció del Consell de Mallorca, i la nostra intenció es reforçar el seu treball i fer més extensiva la seva actuació cap a experiències noves de tractament al carrer, treball tutelat o d'atenció immediata en coordinació amb els diferents serveis d'atenció primària dels nostres municipis.

Persones amb situació d'exclusió

Finalment, hem de reforçar i millorar l'atenció a aquestes persones que si bé he

deixat al darrer lloc, crec que és el primer problema que hem de resoldre. Ens ha de caure la cara de vergonya fins que no siguem capaços d'erradicar la misèria i la pobresa d'aquesta Illa que té la major renda per capità de l'Estat.

I, a l'hora que ajudem el tercer món, hem de lluitar per a l'erradicació del tercermundisme que patim aquí mateix, a les institucions o vagant pels nostres carrers.

S'ha de mantenir i potenciar, invertint en la millora d'infraestructures i recursos, l'actual xarxa de centres d'acollida per a persones amb situació d'exclusió i promoure la màxima coordinació dels recursos existents de cara a la seva rendibilitat en el processos de millora d'aquestes persones, impulsant programes que evitin la cronificació de la seva exclusió, intentant resoldre la situació que pateixen mitjançant la seva implicació en la recerca de solucions.

Punt de tornada

No sé si me n'hauré anat massa lluny i podeu tenir la sensació que tot això són promeses i bones intencions.

Evidentment, la creació de la Conselleria de Benestar Social de Mallorca és un projecte però s'hi està treballant de bon de veres i, sens dubte, serà un instrument molt vàlid de cara a la planificació, coordinació, seguiment, suport i avaluació de tota l'atenció social a Mallorca.

Però a hores d'ara ja tenim entre mans molta feina a realitzar sense esperar reformes de futur. He trobat bons professionals a l'Àrea de Benestar Social del Consell de Mallorca. La meva tasca és la de motivar-los i aprofitar aquest potencial humà, i orientar la seva actuació professional cap a la funció que ja ara té el Consell com a administració local, independentment de les futures atribucions autonòmiques.

El suport municipal n'és la primera i l'eix bàsic on es materialitzen els programes i actuacions sectorials. Volem recuperar el protagonisme dels ajuntaments a través de polítiques de suport tècnic i econòmic. Cal un espai permanent de contacte amb els responsables municipals i els seus tècnics i professionals del treball social que ens permeti de forma conjunta analitzar i treballar les necessitats i dur endavant propostes alternatives partint de la corresponsabilitat i el compromís social.

Per la nostra banda, des d'ara establim instruments i recursos per tal de fer efectiu aquest suport a la municipalització i descentralització dels serveis socials.

La professionalització de tots el que treballen en aquest camp és un altre dels eixos que ja ens hem marcat des d'ara, fent extensiva aquesta exigència a tots els treballadors de la iniciativa privada i social.

I un tercer eix en el que ja fomentem la nostra actuació és en el de crear, mantenir i potenciar totes les actuacions i programes que tinguin valor públic, replantejant aquelles actuacions que siguin febles en aquest aspecte.

Novembre 1999